

brez šminke

O smrti nekje bogu za hrbtom

Hanoh Levin: **Rekviem**. Režija **Matjaž Zupančič**, **Mestno gledališče ljubljansko**.

Primož Jesenko

Kljub živemu gledališkemu in sodobnoplesnemu prizorišču v Izraelu (in čeprav aksiom medkulturnega dialoga dobiva že brado) se slovensko gledališče seznanja s tamkajšnje dramsko pisavo s časovnim zamikom. Razlogov za repertoarno izogibanje dramatik izraelskega izvora je več, ob palestinskem vprašanju gre tudi za težjo prenosljivost s holokavstom determiniranih fabul v naš prostor. Toda pričujoče uprizoritve ne gre reducirati na kurtoazno/politično gesto.

Rekviem Hanoha Levina (1943–1999), temeljnega izraelskega dramatika prejšnjega stoletja, spne prirejene usode likov iz več kratkih zgodb A. P. Čehova – izbira tega nosilca protomoderne senzibilnosti ni naključna, saj se je Levin lotil snovi po diagnozi smrtne bolezni. Nanizane like v njihovih osebnih martirijah na koordinatah Pupke, »na poti med Parizom in Šanghajem«, v resnici pa bogu za hrbtom, vse bolj množično daje neobvladljivost človeškega veka. Režiji pušča avtor zelo prosto pot, igralci pa gradijo vloge iz posredovanja nians, fragmentov. **Matjaž Zupančič** jih še pred začetkom predstave postavi v nabrito superiorni položaj, iz katerega motrijo v dvorano kapljajoče občinstvo in »komedijo« premierskih obrazov – kot bi jih obvladovala védnost, ki presega avditorij. Prostorska razpostava gledalcu okrne pregled nad celoto, vendar scenografija **Alena Ožbolta** sporoča skoraj na glas: vsi bomo prej ali slej del retorike hrastovelskega mrtvaškega plesa, ta je njen osnovni motiv. Dotlej pa v tej areni esence vsakdo menjuje položaj in se prestopa med raznoterimi robovi, pri čemer koreograf **Iztok Kovač** skoraj neopazno ritmizira moški plesni korak iz omenjene povorke.

Bernarda Oman je odlična kot »dozorela« hropeča Starka, prestopa med ponazarjanjem in objektivnim povzemanjem svojega lika, rahlost njenega bitja je gosta; ob pohodu med

ljudi si nadene krzneni plašč, a ji noblesa kmalu ne bo več pomagala. **Marko Simčič** je trden kot negodni računar, solidno stoječ izdelovalec krst, ki skoraj preševa tiste, od katerih ima dobiček in ki še kar umirajo premalo. Starko je že odpisal, še prej je odmisllil hčer, ki je umrla kot dojenčica. A katarza ob soočenju s preteklim obrne malo, starec priznava pomen tisti dimenziji, ki je brez pomena, pa čeprav odstopi krsto mladi materi (**Jana Zupančič**), ki je s kropom polito dete nesla k bolničarju, da bi ga zbudil. **Gašper Tič** kot padar z eno in edino recepturo (ob prazni omarici za prvo pomoč v rokah **Gregorja Grudna** bolniku ne ostane drugega kot molitev) razporeja bolnike skoraj kot predstraža za zasmrtje. Tudi kočijaž (**Lotos Vincenc Šparovec**) prehaja med potujevanjem ježe in pripovedjo o umrlem sinu, a govori v prazno, potniki si veseljaško izmišljujejo akronime in so z glavo drugje (**Gaber K. Trseglav** in **Milan Štefe**). Govor o smrti ne zanima nikogar; vse vztraja v konstanti, ki je, kot je, in ne odpomore niti »teatrček, kjer igralček z reflektorčkom vadi monologec« (kot slišimo), saj že ob zadevi »lulčka v luliki« vse obstane. Levin pušča like, da se zaganjajo v fantazmo

nekakšnega francoskega ideala, to pa najbrž velja tudi za rahlo naveličani veseli dami (**Viktorija Bencik** in **Tina Potočnik**) med umivanjem lulike po odhodu stranke.

Besedilo, prevede ga **Klemen Jelinčič Boeta**, kaže na preprost realizem, kjer smrt drži življenje za roko. Specifična samozartost likov asociira na marsikaterega Levinovega predhodnika (Fellini, Strindberg, Kieslowski) in zajame tudi nekaj jedkega judovskega humorja (bolničar svoje bolnike kdaj tudi tepe) – to nevpetost v natanko določen milje zajame glasbena kulisa **Janija Kovačiča**, več zavezanosti judovski tradiciji kažejo kostumi **Bjanke Adžić Ursulov**. Zupančičev misterij o minljivosti se izmakne tako sentimentalnosti kot moralizmu. Ko postopoma zabrisuje subtilnost dogajanja, v dogajanje vsteje tudi potenciran kolektivni gib akterjev in tako zasede predstavo s preobiljem vsega. Ta poteza je zvita, saj se dejansko zlije s kompulzivno preobloženostjo sodobnosti. Pa vendar tej korektni miniaturni zmanjka do presunljive izkušnje prav to, še večji iracionalni odmik.

Levinov **Rekviem**, ki ga **Matjaž Zupančič** v **Studiu MGL** zrežira kot nekakšen misterij o minljivosti, se učinkovito izogne tako sentimentalnosti kot moralizmu.